

IZHAJA VSAK DAN

tudi ob nedeljah in praznikih ob 5., ob ponedeljkih ob 9. zjutraj. Posamične številke se prodajajo po 3 nč. (6 stot.) v mnogih tobakarnah v Trstu in okolici, Gorici, Kranju, St. Petru, Postojni, Sežani, Nabrežini, Sv. Luciji, Tolmini, Ajdovščini, Dornbergu itd. Zastarele številke po 5 nč. (10 stot.)

OGLASI SE RAČUNAJO NA MILIMETRE v širokosti 1 kolone. OENE: Trgovinski in obrtni oglasi po 8 st. mm. smrtnice, zahvale, poslanice, oglasi denarnih zavodov po 20 st. mm. Za oglase v tekstu lista do 5 vrst 20 K, vsaka nadaljna vrsta K 2. Mali oglasi po 4 st. beseda, najmanj pa 40 stot. Oglase sprejema Inzeratni oddelek uprave „Edinosti“. — Plačnje se izključno le upravi „Edinosti“. Plačilno in tožilno v Trstu.

EDINOST

Glasilo političnega društva „Edinost“ za Primorsko.

„V edinosti je moč!“

NAROČNINA ZNAŠA

za celo leto 24 K, pol leta 12 K, 3 mesece 6 K; na naročbe brez doposlane naročnine, se uprava ne ozira. Naročnina na nedeljsko izdanje „EDINOSTI“ stane: za celo leto Kron 5.20, za pol leta Kron 2.60.

Vsi dopisi naj se pošiljajo na uredništvo lista. Neprankovana pisma se ne sprejemajo in ne kopirajo se ne vračajo. Naročnino, oglašje in reklamacije je pošiljati na upravo lista. UREDNIŠTVO: ulica Giorgio Galati 20 (Narodni dom). Izdajatelj in odgovorni urednik ŠTEFAN GODINA. Lastnik konsorcij lista „Edinost“. — Natisnila Tiskarna „Edinost“, vpisana zadruga z omejenim poročstvom v Trstu, ulica Giorgio Galati št. 20.

Poštno-hranilnični račun št. 841-652. TELEFON št. 11-57.

Poslanska zbornica.

Rusinska obstrukcija se nadaljuje. — Stürgkh ali parlament? — Izseljeniški škandali v proračunskem pododseku.

DUNAJ 23. (Izv.) Začetkom današnje seje poslanske zbornice se je vršilo glasovanje o predlogu za davek na avtomobile. Predloga je bila sprejeta v smislu odsekovskega sklepa. Nato se je pričelo drugo čitanje o predlogu glede totalizatorskega davka. Govorniki so govorili jako kratko, a zbornica se je jako varala, ako je mislila, da se ji posreči končati debato še tekom današnjega dne. Vstred malomarnosti t. zv. delovnih strank je bil namreč izvoljen za glavnega govornika rusinski poslanec Singalevič, ki je porabil to priliko za dolgotrajni obstrukcijski govor. Tako se je vršila tudi današnja seja zopet v znamenju rusinske obstrukcije in v parlamentu bi bilo zelo dolgočasno, da niso prihajala iz proračunskega pododseka, kjer se nadaljuje razprava o izseljeniških škandalih v Avstriji, vedno nova senzacija razkritja, ki so vzbujala veliko pozornost.

Koncem današnje seje se je razpravljala jako interesantna zveza iz naših slovenskih pokrajin. Kakor znano, je bil l. 1911 ob priliki državnozbornskih volitev izvoljen v ptujsko-lipniškem okraju v ožji volitvi poslanec Malik. Malik je že takoj po sklicanju poslanske zbornice vložil nujni predlog, v katerem se je obširno pečal z razmerami v tem okraju, kjer so stale za časa volitev v službi „Nationalverbanda“ ne samo avtonomne oblasti, temveč tudi vlada in uradi, ki so podpirali kandidature nemškega nacionalca Rauterja proti Maliku. Ta nujni predlog pa je prišel šele danes na vrsto in poslanec Malik ga je obširno utemeljeval. Tekom svojega govora je vehementno napadal ptujskega župana Orniča, justičnega ministra dr. Hohenburgerja in pa koruptnost „Nationalverbanda“. Malikov govor je vzbudil na nemških klopih tako nervoznost, da so Nemci kar drug za drugim zapuščali dvorano. Seveda pa je imel Malik zato v Slovanih zelo hvaležne poslušalce.

Vest o nameravani demisiji Stürgkhovega kabineta, o kateri smo poročali že včeraj, se je pojavljala tudi danes po zbornici, pridružila se ji je sedaj še vest o eventualni odgoditvi ali celo razpustitvi poslanske zbornice. Splošno se poudarja, da do ene od teh eventualnosti mora priti, če Rusini ne ustavijo svoje obstrukcije proti finančnim predlogom. Viada je danes nadaljevala svoja pogajanja z Rusini in jim obljubila, da jim predloži že tekom prihodnjega tedna svoj načrt glede volilne reforme za galicijski deželni zbor. Od te predloge bo odvisno, ali bodo Rusini nadaljevali v parlamentu z obstrukcijo ali ne. Če bi vstajali pri svoji taktiki, hočejo poslanci najprej poskusiti z akcijo, ki naj bi stremela za tem, da se stre rusinsko obstrukcijo siloma. Med posameznimi strankami se že vrše tozadevna pogajanja, ker je faktično za poslance skrajno težavno in nerodno, da je usoda druge poslanske zbornice prepuščena mali parlamentarni skupini, ki danes situacijo skoro popolnoma obvladuje. Udušenje rusinske obstrukcije je tem nujnejše, ker bi se vlada tako rada odkrivala parlamenta in sicer s tem, da ga odgodi ali pa tudi razpusti. Nekatere stranke so faktično predvsem za izvedbo tega načrta, a na drugi strani se de-

tuje na padec Stürgkhovega kabineta in vstajanje novega Blenerthovega kabineta.

V naslednjem podajamo sejno poročilo:

Na mesto poslanca Concija je bil izvoljen za predsednika zbornice poslanec Malfatti.

Po sklepnem govoru posl. Tonellija se je pričelo glasovanje o davku na avtomobile, nakar se je pričelo drugo čitanje predloge o davku na totalizatorje.

K predlogi o davku na totalizatorje je govorilo več govornikov, nakar je bila debata zaključena in izvoljen za generalnega contra-govornika rusinski poslanec Schilling-Singalevič, ki je govoril 3¹/₂ ure in končal svoj govor šele ob 5 popoldne. Ko se je še poslanec Kolesa oglasil k stvarnim popravkom, je bila razprava prekinjena. Glasovanje o davku na totalizatorje se vrši jutri, nakar pride na vrsto razprava o davku na šampanjec.

Koncem seje je utemeljeval poslanec Malik svoj nujni predlog glede volilne zlorabe v Ptuj.

Prihodnja seja jutri.

Izseljeniški škandali v proračunskem pododseku.

DUNAJ 23. (Izv.) Proračunski pododsek je danes nadaljeval razpravo o izseljeniških škandalih v Avstriji. Danes sta bila navzoča v podseku tudi deželnoobrambni minister Georgi in general Czapp iz vojnega ministrstva. Glavni predmet današnje razprave je tvorilo vprašanje, če je širši javnosti neznan Grünhut našel pri oblastih, katerim je že pred par meseci predložil svoja razkritja o „Canadian Pacific“, dovolj upoštevanja ali ne in pa vprašanje, ali so vesti, da se je Grünhut celo odvrčalo, resnične ali ne.

Ministri so komaj odgovarjali na razna jim stavljen vprašanja, a poslanci tudi danes niso bili z odgovori zadovoljni, ker so se ministri izogibali baš najkopičljivejših vprašanj, n. pr.: ali imajo ministri na razpolago točno ovadbo, ki obtožuje nekoga visokega funkcionarja v trgovinskem ministrstvu in ali so državne oblasti res omalovaljevale Grünhutovo ovadbo? Zelo značilen je bil odgovor trgovinskega ministra dr. Schusterja, ki je izjavil, da se Grünhut trgovinskemu ministrstvu ni zdel kompetenten, da bi bil upravičen, vzklati se v to afero.

Obširno se je tudi razpravljalo v ulogi, ki jo je igral bivši dvor. svet. v trgovinskem ministrstvu, baron Welchs-Glon, varovanec krščanskih socialcev, o katerem je sedaj dognano, da je bil kot vodja pomorskega oddelka podkupljen od Austro-Americe. Razprave se danes še niso končale in se nadaljujejo v torek.

V naslednjem podajamo poročilo o poteku današnje seje v proračunskem pododseku:

Navzoči so ministri Heindl, Schuster, Georgi in zastopnik vojnega ministrstva general Czapp.

Posl. Friedmann je stavil trgovinu celotno vrsto vprašanj o zadevi stikov Austro-Americe z baronom Welchs-Glonom in o aferi Grünhut.

Sekcijski šef Riedi je izjavil, da hoče Austro-Americo takoj obvestiti o zahtevi odseka, da naj se predloži Welchs-Glonovo pismo na Austro-Americo.

Brambni minister Georgi je odgovoril, da je vojno ministrstvo Grünhutovo ovadbo takoj izročilo kompetentnim oblastim s prošnjo, naj uvedejo preiskavo in sporoče rezultat vojnemu ministrstvu. Sicer stoji vojna uprava na stališču, da se akti principijelno ne predlagajo, vendar pa je pripravljeno k ustmenim podatkom. Vojni minister sam ni Grünhuta nikdar sprejel, brambno ministrstvo pa je prejelo samo prepis ovadbe.

General Czapp je izjavil, da je vojno ministrstvo začetkom meseca maja dobilo celotno vrsto Grünhutovih ovadb o protizakonitem postopanju izseljeniških agentov, ki škoduje armadi. Vojno ministrstvo je izročilo ovadbo kompetentnim oblastim. Grünhutove ovadbe so se vedno nadaljevale. Ko je izšel dne 7. oktobra v „Neue Zeitung“ članek „Kralja Ballina agenti“, v katerem se je govorilo o Grünhutu kot zaupniku vojnega ministrstva, je vojno ministrstvo zahtevalo, naj se Grünhuta o tem policijsko zasliši. Vojno ministrstvo mora odločno protestirati proti temu, da bi bil Grünhut njegov zaupnik.

Na neko Friedmannovo vprašanje je trg. minister Schuster odgovoril, da so poročila o koncesijski podelitvi družbi „Canadian Pacific“ samo ostra kritika cele akcije in sicer kritika moža, ki nikakor ni zato kompetenten in zato njegove ovadbe tudi niso mogle biti povod za uradno preiskavo.

Notranji minister je izjavil na neko vprašanje, da se zasleduje sedaj tudi delovanje agencij drugih družb. Nekaj pisaren je že zaprlil, pisma zaplenjena in izročena deloma sodišču. Seveda ne gre tu za kako enostransko postopanje proti „Canadian Pacific“, ampak proti odpravi zlorab pri vseh parobrodskih podjetjih.

Trgovinski minister dr. Schuster je izjavil, da subjektivna naziranja Grünhuta nikakor niso primerna zato, da bi kompromitirala funkcionarje, kakr sta sekcijski šef Riedi in ministerjalni svetnik dr. Kavsky.

Na vprašanje posl. Ellenboga je odgovoril minister Georgi, da večina vojaških obvezancev manjka iz Dalmacije, ki pa se navadno vrnejo, kakor hitro kaj zaslužijo. Za Dalmacijo pride Galicija, potem Bukovina, Koroška, Kranjsko, Stajersko, Primorje in Moravsko.

Prihodnja seja se vrši 28. t. m.

Ogrska reprezentantska zbornica. Opozicija pride zopet polnoštevilno v zbornico.

BUDIMPEŠTA 23. (Izv.) V ogrskih parlamentarnih opozicijskih krogih se znovič lansira vest, da so dunajski dvorni krogi pripravili živovati grofa Tisza, kakor hitro bodo brambne reforme pod streho.

Danes popoldne se je vršila konferenca predsednikov opozicijskih strank, na kateri je bilo soglasno sklenjeno, da opozicija opusti svojo dosedanje pasivno taktiko in se udeleži prihodnje zbornične seje, ki se bo vršila v soboto, polnoštevilno. Opozicija se je odločila zopet za najenergičnejši boj proti sedanji vladi in namerava že v soboto razkriti v parlamentu vse dosedaj še neznane koruptne afere nekaterih članov vlade, predvsem sfere grofa Tisze. Opozicijske stranke se trudijo, da dobe tudi socialiste za svoj načrt, da naj se priredi v soboto veliki demonstracijski obhod po mestu proti grofu Tiszi.

sem te privabil semkaj s silo svoje želje. In sedaj si tu in pozdravljam te s solzami veselja!

Stopila je na prag, ni se torej motil. Toda nje oko je obviselo na sliki, ki jo je zadela v globino notranjosti. Nje čelo je gorelo v plamečem ozlovoljenju in nima solza se je pojavila v nje očesu.

„Kako si mogel to hoteti?“ je zaklicala, tresoča se.

„Ne huduj se!“ je prosil. „Zgodilo se je v spoštovanju in po sili. Nikdar ga nisem videl, ali vedel sem. Ni razloga za jezo, ako le spoznaš v tem silo moje ljubezni; kako bi mogla še dalje tajiti, da si bila meni usojena, ko sem si te tako popolnoma prisvojil?“

„Raffaello — iz tebe govoril blaznost! In blaznost je vodila tvoj čopič!“ Stala je tu kakor omamljena.

„Gotovo, norec sem. Ti praviš to!“ je odgovoril mirno. „In vendar je slika velicopomenljiva. Nikdo je ni videl razun mene, tebe in starca. Temu pomenja Florenco, ki je postala plinom Alessandra; tebi sem jo naslikal, da vidiš, kako se kaznuje izdajstvo, ki si je zagrešila na najini ljubezni. In zame la zate ima še tretji smisel — spoznaš naj to mojo veliko ljubezen! Razkroja naj ti srce, ta slika — ali ne dela tega? Blaznost,

Dvoboj radi afere „Canadian Pacific“.

DUNAJ 23. (Kor.) Poljski poslanec vitez Teimayer je pozval izdajatelja vsepoljskega lista „Słowo Polskie“, Vasiljevskega, ki mu je očital, da je kompromitiran v aferi „Canadian Pacific“, na dvoboj.

Cesar Viljem v Konopištu.

DUNAJ 23. (Kor.) Cesar Viljem je prisel danes ob 8.45 popoldne v lovski grad Konopište in ostane gost prestolonaslednika Frana Ferdinanda.

Angleško-ameriška rivaliteta radi Mehike.

BERLIN 23. (Izv.) Vled dogodkov v Mehiki je prišlo med ameriški Združenimi državami in Anglijo do velikega nesporazumljenja. Ameriške politične kroge je zlasti neprijetno dirnilo dejstvo, da je novolmenovani angleški poslanik v Mehiki, sir Carden, izročil svoje pooblastilno pismo predsedniku Huertu, ki se je dan poprej celo proklamiral za diktatorja. Angleškemu poslaniku tudi zamerjajo, ker je v nekem interviu izjavil, da politika Unije napram Mehiki ni pravilna, ker temelji na napačnih premisah. Amerikanci nasprotno očitajo Angležem, da ne poznajo razmer v Mehiki. Unija je z ozirom na angleško postopanje v mehiških dogodbah, obvestila sedaj londonsko vlado, da hoče postopati proti Mehiki popolnoma samostojno.

V berlinskih diplomatskih krogih se zatrjuje, da je iskati vzroka nesporazumljenju med Anglijo in Unijo zgolj v trgovski rivaliteti obeh držav. Angleški in ameriški kapitalisti so v veliki meri zainteresirani za izkoriščanje velikanskih rudnikov in bogatih mehiških zalog olja.

Spopad med Srbi in Bolgari.

BELGRAD 23. (Srbski tiskovni urad „Edinosti“.) Glasom uradnih poročil so se morali Bolgari, ki so včeraj nenadoma napadli srbsko utrdbo Božidarico in jo zasedli, zopet umakati. Srbi niso imeli nobene izgube.

Rusija in Turčija.

CARIGRAD 23. (Kor.) Iz dobro informiranih turških krogov se poroča, da so se pogajanja, ki so se vršila med Džavid pašo in ruskim poslanikom Giersom o političnih in gospodarskih vprašanjih, ki interesirajo obe državi, končala s popolnim uspehom. Pogodba bo podpisana že v par dneh.

Katastrofa v premogokopu pri Dawsonu.

DAWSON 23. (Kor.) Wolffov urad poroča, da je v premogokopu pri Dawsonu v Novi Mehiki nastala eksplozija, ki je zasula okoli 200 delavcev.

DAWSON 23. (Kor.) Vled eksplozije v tukajšnjem premogokopu je zasulih 130 do 150 delavcev. Dosedaj so jih rešili šele 5. Rešilno moštvo skuša prodreti v rove in upa, da reši vse delavce, ker je v rovih dovolj zraka.

Zopet -- berchtolijada!

Kadar hočejo Tržičani govoriti o kom, ki jih je že nakuril vseh vrst — pametnih, označajo ga za „Bertolda“. Nakuril jih je že toliko, kakor Bertoldo — tako se glasi tržaški rek. Daleč proč od nas pa je misel, da bi Tržičani mislili pri tem na avstrijskega — Berchtolda, našega predlignega ministra za vnanje stvari. Saj so Tržičani govorili o Bertoldu že popred, nego

meniš ti, je bila, da sem zrl z notranjim očesom, kar je bilo zakrito vnanjemu — razlagaj si to, kakor moreš. Reci, da sem slikar, ki pogaja iz potez obličja in iz gub obličja. Gotovo: ako ne bi bil slikar, kako naj bi bil našel formo in barvo? Ali, kako čudovita in nevarljiva mora biti moč, s katero sem prodril v tvoje bistva bistvenost! Kako popolnoma te moram zajemati in umevati! In take ljubezni ne more občutiti in ti nuditi noben smrtnik — razun mene, Raffaella!

Govoril je hlastno, udano, s sklonjenim obrazom, ki ga je ožarjal neki blag sijaj; vendar je prihajala iz velikih črnih oči, s katerimi jo je gledal, neka posebna moč, ki je Clarisso kakor prikovala na prag. Nerazročljivo globoko, sanjavo-nežno nagnenje je govorilo Clarissi iz njih, kakor da jo hoče preplaviti s tem pogledom, polnim mistične, podarmljajče sile. Ta slika je zavzela vso dušo tega moža, ugasnila luč njegove zemске pameti in je vzdramila za to čudotvorno, nadčutstveno izprevidnost in zmoglost. Ona, je ona, ga je napolnjevala. Ostali svet je zatoni poleg nje, kakor v senco, v tenčice nerazumevanja, brezvrjedn — v noč. Ona edina mu je svetila v tej noči razuma, kakor svetlobna pojava objasnjene telesa.... (Dalle.)

PODLISTEK.

Norec vojvodinje.

Florentinska novela Ernesta Romina.

„Madonna Clarissa,“ je vprašal nekega dne Alessandro zasmehovaje, „veste-li, kateremu zlobnemu slikarju je padlo moje obličje kakor žrtev?“

Nikdo se ni upal govoriti pred Clarisso o tej sliki.

„Nu, v palači Peruzzi, živi nekdo, čegar čopič mi ni dobrohoten. Z rogaštim nosom, z zelenimi očmi zmaja, s peroti netopirja in zlatimi lusknami po telesu me je predstavil.“

Clarissa se je prestrašila.

„Vas,“ je nadaljeval Alessandro prežeč, „je naslikal dražestno. Ne grbančite čela proti meni, vi ponosna. Ali šepetajo si po mestu, da vas je naslikal, kakor da mu vaša lepota ni nikaka tajna. Ne hudujte se preveč na reveža: bol ljubezni mi je ugasnila luč v glavi — tako govorim — in od onega jutra, ko so ga videli v stolni cerkvi klečečega pred vami, mu ni glava več v redu. Da me prav razumete! Ne da bi mi ne privoščali več te glave, ali za čelom mu

stoji slab svetovalec. Najprej je razžalil mene s tem, da vam je pribral svojo ljubezen; potem je bil on povodom, da se raznašajo po mestu navesti za upor — kajti slika njegova predstavlja v vaši podobi Florenco, ki da je — govore — padla v moje roke, v roke tirana! In tretjič, kako bi mogel jaz dopuščati, da podoba vojvodinje izroča zljalo?

Ako bi bil jaz tiran, bi zadoščalo, da mu dam puščati kri na vratu, in ozdravljen bi bil od njegove nesposobnosti. Tako pa vzbuja le sum v meni, da si je tu zopet zarota nadela varujočo obleko blaznosti, kakor je že mnogokrat storila, od Bruta starejšega, ko je zamisljal Terkvincem projektstvo! Hotel bi, da dečko dozna za to moje mnenje in da bi me ne silil k porabi sile.“

„Če se dečka bojite, potem izženite ga!“ je odvrnila Clarissa. „Da je mene razžalil, naj vas ne briga — jaz si že sama preskrbim svojo pravico.“

Zdela se je mirna, ali obraz jej je gorel.

„Clarissa!“ se je vžradostil Raffaello popoldne istega dne in skočil pokonci, še predno je vstopila. „Blagoslovljen tvoj prihod, izpoznal sem te po ponosnem šumenju tvojih kril. Glej, vedel sem, da prideš. Jaz

je bil Berchtold minister. Ni torej nikake koincidence med tržaškimi malopridnežem Bertoldom in dunajskim Berchtoldom.

Ali naša avstrijska diplomacija je pa le Bertoldo, ki jih je nakuril že vseh vrst. Toliko in takih, da smo bili v trdni veri, da nas ne more več presenetiti z ničemer. Kriva je bila ta naša vera. Presenetila nas je vest, da so na Dunaju vznemirjeni in da groze s komplikacijami vsled vesti, da je srbski general Božanović izjavil, da ne bo možno, da bi srbske čete že v 8 dneh zapustile albanski teritorij, da bo marveč umikanje trajalo vsaj 14 dni! In to svojo izjavo da je srbski general podkrepil, sklicevaje se na slabo vreme in vsled tega tudi slabe poti.

Kdor je kedaj videl Albanijo, kjer nedostaje vsacih občil in zvez, in tiste teritorijalne težave, ki onemogočuje vsako hitro obveščanje po par dni v gorovju oddaljenih čet, bo priznaval rad, da izjavi Božanovića ni odrekati stvarnega opravičenja.

Pa tudi da ne bi bilo temu tako, bi morali vprašati: kolika razlika je za avstrijske interese, ki jih naši Berchtoldi v Albaniji — ne varujejo, v tem, da Srbi ne zapuste albanskega teritorija že v 8 dneh, ampak šele par dni pozneje? Zato naj bi prišlo do novih komplikacij, do novega vznemirjenja, — to naj bi bil casus belli?

Najenostavnejša človeška pamet poreče, da glavno je to, da Srbi zapuste albanski teritorij in da je vprašanje drugega reda, ali se to zgodi par dni prej, ali pozneje. Drugače gospodje na dunajskem Balplatzu. Ti so nestrpni, ne morejo čakati in vstrajajo pri svojem 8dnevem roku tako neizprosno kakor Sekspirov Šeklo v „Beneškem trgovcu“ pri svoji zahtevi po fantu mesa!

Kakor da se ima ravno v teh osmih dni določiti usode bodoče Albanije: urediti nje uprave, ki danes niti še v povojnih ni, gradnja cest in šol, izvolitev novega vladarja! O bože moj, koliko vode poteče še po avstrijskih rekah, koliko diplomatskih not bodo še pisali Berchtoldi in njihovi nasledniki, predno zadobi bodoča Albanija le najprimitivnejše pogoje za redno državno življenje!

Naš Berchtold pa se kapricira ravno na rok 8 dni, pa če bi morali radi te kaprice srbski generali, delati — čudeže! Da vsakdo poreče, da je to kaprica — in zelo srborita in nevarna kaprica —, ali pa, poseže po drugi alternativni: da je tu namen, ki nas mora vnovič kompromitirati pred Evropo kakor element vznemirjanja — kakor element, ki noče, da bi prišla balkanska kriza do pomirjenja.

Mari res tako preobilujemo na simpatijah pri drugih narodih in državah, posebno pa tudi na zaupanju v naše poštene namene, da bi si mogli brez škoda in brez potrebe privoščati take — berchtolijade?

Menimo, da ne in da bi morali marveč biti skrajno previdni, da ne bomo z nepreztanim rožljanjem s sabljo in groženjem s komplikacijami radi malenkosti, ki so res brez pomena za končno ureditev balkanskega vprašanja — vzbujali v svetu domneve, da nas ne vodi toliko skrb za lastne interese, kolikor tisto naše tradicionalno nepovoljno razpoloženje proti balkanskim narodom, a posebno še proti Srbiji!

Meniti bi mi, da bi bilo že dovolj z berchtolijadami na Balkanu in da jih veliki interesi avstrijskega prebivalstva ne bodo mogli več mnogo prenašati!

Državni proračun.

I.

Po vseh onih nesrečnih dogodkih, ki so spravili avstrijsko narodno gospodarstvo naravnost na rob pogube, je bilo za avstrijsko vlado pač res nekoliko kočljivo, da bi bila stopila pred državni zbor s proračunom, ki naj bi bil pokril vse one velikanske svote, ki jih je bilo treba za takozvano „vojno pripravljenost“, a poleg tega še vse one zahteve, s katerimi prihaja vojaška uprava in ki so baje potrebne za to, da se obrambna sila države dvigne na ono višino, ki jo zahtevajo razmere in tok časa. Davkoplačevalec je izmोजgan do skrajnosti, trgovina in industrija izkazuje tak primanjkljaj, da ga ne bo mogoče popolnoma pokriti še dolga leta; a vlada naj bi prihajala z novimi, naravnost nezmagljivimi zahtevami, ki nimajo za najpotrebnejše dovoljnih sredstev, kakor n. pr. za zboljšanje gmotnega polo-

žaja državnega uradništva in uslužbenstva. Zato je bilo treba najti nekak izhod iz te zagate, in vlada ga je našla in ga je imenovala — „kalenderreform“.

Dosedaj se je namreč pričnelo državno upravno leto 1. januarja vsakega leta, kar je pač popolnoma umljivo, saj je to začetek solnčnega leta in sploh življenjskega leta. To leto velja vsem javnim uradom, a prav tako tudi vsem zasebnim institucijam in posameznikom, in bilo je doslej tudi prav dobro za državno upravo, dokler je bilo državno gospodarstvo vsaj kolikor toliko še v redu. Izprememba, reforma „koledarja“ je nastala tako nujno potrebna šele sedaj, ko je voz državnega gospodarstva običal tako globoko v blatu, da ne more nikamor več naprej in je treba počakati, da se blato osuši okrog njega in razpade v prah; potem se bo morda voz le dal premakniti. V šestih mesecih morda blagodejno solnce pozabljalosti le osuši pot, in potem se bo dalo naložiti zopet novih bremen.

Avstrijska in ogrska ter skupna vlada so se domenile, da odmaknejo začetek novega upravnega leta za pol leta, tako da se prične namesto dne 1. januarja, šele 1. julija 1914. leta in bo trajalo potem do 30. junija 1. 1915. Pravega vzroka, ki smo ga navedli mi zgoraj, seveda vlada ni povedala, temveč utemeljuje svoj ukrep z najraznovrstnejšimi razlogi!

Tako pravi, da imajo tudi druge države uvedeno državno upravno leto, ki se ne sklada s splošnim državljanskim letom. V Angliji se začenja državno pravno leto 1. aprila in to že od l. 1885. sem, v Nemčiji pa od l. 1877. Ravno tako državno upravno leto je uvedeno tudi v večini nenakših držav, na Danskem, Švedskem, Norveškem, Romunskem in Japonskem. Dne 1. julija se pričelja upravno leto v Italiji od l. 1884, na Španskem, Portugalskem, Združenih severoameriških državah od l. 1884. Do l. 1863. je bilo v Avstrijo upravno leto staro, dne 1. novembra začelja joče vojaško leto. Vzrok tej razliki med državnim upravnim in splošnim državljskim letom pa da je potreba, da se sklada državno upravno leto s parlamentarnim zasedanjem.

Tozadevno vladno poročilo poudarja prav posebej, da je ta izprememba tem potrebnija, ker je proračunavanje državnih izdatkov in prejemkov tem nezanesljivejši, čim daljša je ona doba, ki leži med proračunavanjem in novo upravno dobo. Pripravljalna dela zahtevajo veliko časa in je bilo treba pri nas za to najmanj pet mesecev, od aprila do septembra. Ker ima parlament meseca julija in avgusta počitnice, je mogoče predložiti proračun parlamentu šele v jesenskem zasedanju, a parlament ima potem do 1. januarja premalo časa, da bi rešil proračun, zlasti zaradi božičnih počitnic in pa tudi zato, ker morajo v tem času zborovati tudi deželni zbori in delegacije. Z ozirom na vse to je tudi avstrijski državni zbor od leta 1865. dalje samo štirikrat pravočasno rešil državni proračun, vsa druga leta pa si je državna uprava morala pomagati z začasnimi proračuni. Na Ogrskem je bil v tem času državni proračun rešen pravočasno samo devetkrat.

V avstrijskem državnem zboru se je že leta 1879. in potem 1884. sprožila misel, da bi se pričelo upravno leto ob drugem času, a stvar se ni dala preurediti, ker se je protivila ogrska vlada, prav tako pa tudi skupna vlada. Leta 1910. je državni zbor potem resolucije iznova pozval vlado, da naj določi začetek upravnega leta na dan 1. aprila ali 1. julija. Vlada se je na podlagi te resolucije začela ponovno pogajati z ogrsko in skupno vlado, in ta pogajanja so imela ugoden uspeh. Vse tri vlade so se odločile za 1. dan julija, to pa zato, ker finančno ministrstvo do 1. januarja lahko izgotovi proračun in ga potem meseca januarja ali začetkom februarja predloži državnemu zboru, ki ima do prvega julija 4 do 5 mesecev časa da ga reši.

Z ozirom na to izpremembo je sedaj vlada predložila državnemu zboru le polleten proračun, za čas od 1. januarja do 30. junija 1914. l.

Priznavamo, da je stvar, ki jo je ukrenila vlada v zadevi preuredbe državnega upravnega leta, sama na sebi prav dobra in da je bila tudi v resnici nujno potrebna; toda prav tako smo pa tudi prepričani, da za to preuredbo ni bila prav nič merodajna ta mejna potreba, ki jo poudarja vladno poročilo, in da bi bili vladi prav tako ljubi oni proračunski provizorji ali celo § 14., kakor so jej bili doslej, ko bi ne bila prav sedaj tako nujno potrebovala tega tako kratkega, a vendar vsaj šestmesečnega odloga, da se izvleče iz škripcev, v katere jo je spravila brezglava državna vnanja poli-

tika. To je bil edini povod tej izpremembi, ne pa potreba, da bi državni proračun reševal pravočasno, ali pa celo, da bi se izpolnila tozadevna želja parlamenta.

Vlada je v svrhu te premembe torej predložila državnemu zboru polleten proračun, od 1. januarja do 30. junija l. 1914., o katerem izpregovorimo obširneje. Ni pa povedala vlada, kako misli za prihodnje novo upravno leto. Pa menda vendar ni dobil birokratski šimelj naenkrat toliko dosedaj še neopazene živahnosti, da bi pripeljal po novem letu na parlamentarni trg že kar poln proračun za leto 1914.-15. To bi bilo nekaj nezaslišanega, ko so vendar dosedaj komaj in komaj skovali polletni proračunček do 30. junija. Če se pa v resnici zgodi to, no, potem pa res verjamemo, da doba čudežev še ni minila!

Nekoliko statistike.

II.

Renjškoli v posameznih poklicih.

Včeraj smo navedli splošne številke o naseljeni renjškoli v Avstriji s posebnim ozirom na naše Primorje. Danes pa naj podamo podrobne številke o renjškoli v posameznih poklicih, ki jih razdeljuje uradna statistika v štiri velike skupine, kakor je bilo razvidno tudi že iz včerajšnjega našega sestavka. Uradna statistika razlikuje osebe, ki so zaposlene v poklicu, in one, ki niso zaposlene (rodbinske člane itd.). In tako se skupno število renjškoli 79.062 deli v 42.422 (29.791 moških in 12.631 ženskih) zaposlenih, 36.640 (12.130 moških in 24.510 ženskih) pa ne zaposlenih.

Po posameznih poklicih pa se dele takole:

A. Poljedelstvo, gozdarstvo in ž njima zvezani opravki.

1. Poljedelstvo, živinoreja in vrtnarstvo: 7557 (4301 zap., 3256 nezap.).
2. Gozdarstvo, ž njim zvezani opravki, lov: 1022 (456 zap., 566 nezap.).
3. Ribništvo: 428 (153 zap., 275 nezap.).
Hišno služabništvo: 187 (185 zap., 2 nezap.).
Skupaj v tej kategoriji 9007 (4910 zap., 4097 nezap.).

B. Industrija in obrt.

4. Rudarstvo, plavži: 578 (265 zap., 313 nezap.).
5. Kamen in prst: 4487 (2223 zap., 2264 nezap.).
6. Obdelovanje kovin: 2624 (1286 zap., 1338 nezap.).
7. Izdelovanje strojev, parnih kotlov, orodja in instrumentov: 1817 (813 zap., 1005 nezap.).
8. Kemična industrija: 943 (410 zap., 533 nezap.).
9. Stavbna obrt: 10.787 (5440 zap., 5347 nezap.).
Na Dunaj jih odpada 522 (296 zap., 226 nezap.), na obmejni pas, torej Gorlško in južno Tirolsko, 1544 (666 zap., 878 nezap.), na ostale pokrajine, med njimi Trst, ki pač preživlja največji del, pa 8721 (4478 zap., 4243 nezap.).
10. Osrednje naprave za razsvetljavo, dobavo in prenos sile, vodovodne naprave: 637 (234 zap., 403 nezap.).

11. Poligrafična obrt: 677 (351 zap., 326 nezap.).
12. Tekstilna industrija: 2414 (1544 zap., 870 nezap.).
13. Papir in usnje: 906 (467 zap., 439 nezap.).
14. Lesna industrija, obdelovanje kavčuka: 4451 (1931 zap., 2520 nezap.).
15. Živila, pijače, nasladila: 2464 (1301 zap., 1163 nezap.).
16. Oblačilna in čistilna obrt: 5688 (3383 zap., 2305 nezap.).
17. Osebe brez natančneje označbe poklica: 256 (146 zap., 110 nezap.).
Hišno služabništvo: 421 (420 zap., 1 nezap.).
Skupaj v tej kategoriji 38.729 (19.794 zap., 18.935 nezap.).

C. Trgovina, promet, gostilničarstvo.

18. Blagovna trgovina: 8612 (4032 zap., 4580 nezap.).
19. Denarni, kreditni in zavarovalni posli: 712 (310 zap., 402 nezap.).
20. Železnice: 410 (164 zap., 236 nez.).
21. Ostali promet na suhem in na vodi: 3115 (1288 zap., 1827 nezap.).
22. Ostale trgovinske in prometne obrti: 1210 (561 zap., 649 nezap.).
23. Gostilničarstvo: 3303 (1728 zap., 1575 nezap.).
24. Samostojno izvrševanje domače delo in mezdno delo menjajoče se vrste: 3216 (1885 zap., 1331 nezap.).
Hišno služabništvo: 841 (837 zap., 4 nezap.).

Skupaj v tej kategoriji 20.578 (9968 zap., 10.610 nezap.).

D. Javna in vojaška služba, prosti poklici, brez poklica.

25. Aktivno vojaštvo: 2 (nezap.).
26. Dvorne, državne in druge javne službe ter sorodni poklici: 1642 (1031 zap., 611 nezap.). Na Dunaj jih odpade 46 (23 zap., 23 nezap.), na obmejni pas 376 (257 zap., 119 nezap.), ostale pokrajine, med njimi seveda z ogromno večino Trst, 1220 (751 zap., 469 nezap.).
27. Pouk in izobrazba: 491 (347 zap., 144 nezap.).
28. Ostali prosti poklici: 852 (450 zap., 402 nezap.).
29. Od rent in podpor živeli: 1227 (686 zap., 541 nezap.).
30. V zavodih (kolikor niso prištetih kakemu poklicu) in v pripravi za poklic: 1152.
31. Osebe brez označbe poklica, brez poklica: 3099 (1812 zap., 1287 nezap.).
Hišno služabništvo: 834 (830 zap., 4 nezap.).
Skupaj v tej kategoriji torej 8465 (5478 zap., 2987 nezap.).

Kakor je torej razvidno iz teh števk, je največ renjškoli pri nas redila industrija in obrt in to 38.729, od katerih jih je izvrševalo poklic 19.794, 18.935 pa ne. Najvišje število pa so dosegli tu v stavbi obrti, kjer jih je bilo 10.787, od katerih jih je izvrševalo poklic 5440, 5347 pa ne. Nato sledi blagovna trgovina z 8612, od katerih jih je izvrševalo poklic 4032, 4580 pa ne, potem pa oblačilna, lesna in kamenarska obrt. Za industrijo in obrtjo sledi trgovina, promet in gostilničarstvo z 20.578, od katerih jih je izvrševalo poklic 9968, 10.610 pa ne, potem poljedelstvo in gozdarstvo z 9007, med njimi 4910, ki so izvrševali poklic, in 4097, ki ga niso izvrševali; končno pa prosti poklici z 8465 osebami, med njimi 5478, ki so izvrševali poklic, in 2987, ki ga niso.

Od vseh 79.062 renjškoli je izvrševalo poklic 42.422 oseb, ni ga pa izvrševalo 36.640. To pomenja, da je 5782 renjškoli, ki so izvrševali v Avstriji svoj poklic, vzdrževalo edino le sebe, ostalih 36.640 oseb pa le po eno osebo poleg sebe. To je tudi popolnoma umljivo po drugih statističnih podatkih, ki izkazujejo 48.216 renjškoli samskih — 26.527 moških in 21.689 ženskih — in le 26.890 omoženih oziroma oženjenih in sicer 14.052 moških in 12.838 ženskih, poleg tega pa 3956 vdovcev in vdov. V gospodarskem pogledu pomenja to dejstvo velik primanjkljaj, kajti razmerje bi bilo popolnoma drugo, da je na mestu teh 42.422 renjškoli toliko domačinov, ki izvršujejo poklic, ker so pri njih rodbinske razmere popolnoma drugačne in število tistih, ki jih vzdržujejo z izvrševanjem svojega poklica, znatno višje. Večinaoma nestalni renjškoli ne porabljajo velikega dela svojega zaslužka pri nas, temveč ga pošilja v tujino, in to pomenja za nas izgubo.

Izmed vseh 79.062 renjškoli jih je le 871 zemljiščnih ali hišnih posestnikov v Avstriji.

S tem zaključujemo statistične podatke o renjškoli v Avstriji in prepuščamo izvajanje praktičnih zaključkov iz teh podatkov v to poklicnim činiteljem.

Domače vesti.

Govori se, da je pri državnem redarstvu v Trstu neki revir. nadzornik, ki prepoveduje podrejenecem govoriti slovenski. Z ozirom na zadnji notici, objavljeni minule dni, je ta „govori se“ — lahko resničen! Prosimo one, ki vedo kaj konkretnega o tem in o sličnih slučajih, da nas obvestijo. Ako je to res, treba ubrati drugačne strune proti takim importiranim Nemcem.

Vožnja zastoj! Prejeli smo: Kdor se želi voziti zastoj, naj gre v Griljan. Ko ga bodo nadlegovali, naj vstopi na parnik Miramar, naj izjavi, da je že plačal vozilno za slovenski parnik.

Gospice G. so se peljale v Griljan plačavši vožnjo (ja in nazaj). Na pomolu pa so jih nadlegovali Lahi, naj se vrnejo z njih parnikom. Rekli so: Za meščane je ta parnik, oni drugi je samo za Slovence! Gospice so izjavile, da imajo že plačano vožnjo do Trsta s slovenskim parnikom, da so tudi one meščanke in Slovenke. No fa guente (nič ne de), so jim rekli in gospice so vstopile na laški parnik. Tako delajo Lahi samo zato, da imajo obilo ljudi na parniku! Sedi, podpis.

Iz kraljestva 2000-letne kulture. Priatelj našega lista nam piše: Danes mi je

ZAKAJ NAJ SE RABI SAMO

„OSRAM“ žično žarnico?

1. „OSRAM“ žične žarnice imajo nerazbitno žico.
2. „OSRAM“ žične žarnice prihranijo 70% na toku.
3. „OSRAM“ žične žarnice dajo briljantno čisto belo luč.

Vsaka „OSRAM“ žična žarnica mora nositi na steklenem balonu ujednak napis „OSRAM“. Kdor pazi na to, se s tem obvaruje izdelkov, ki nimajo opravka z „OSRAM“-om.

Dobiva se v Trstu pri tvrdki R. DITMAR, Gebrüder Brunner d. d. Trst, Piazza Ponterosso št. 1.

pokazal neki znanec iz Italije pozivnico za volitve, ki se bodo tam vršile v nedeljo. Pozivnica (pri nas legitimacija) sama na sebi ni nič novega; pač pa je na pozivnici ob vnočju tiskana opazka, da oboroženi volilci ne smejo v volilni lokal, in potem še enkrat, da z orožjem ne sme nobeden volilec vstopiti v volilni lokal.

Za nas „barbarske“ Slovence bi bil odveč vsak komentar.

Za Ciril-Metodov ples 1914 sklicujem sestanek vse slovenske tržške mladine za danes, 24. t. m. ob 9 zvečer v zgornje prostore restavracije „Balkan“.

Dr. Čok.

Koncert Jaroslava Kociana v Trstu. Javili smo že, da priredi veliki češki violinski virtuos Jaroslav Kocian koncert v našem Narodnem domu s sodelovanjem klavirskega virtuoza M. Eisnerja. Koncert se bo vršil v soboto, dne 25. oktobra t. l., ob 8.30 zvečer.

Natančneje izpregovoriti o velikem umetniku nam danes ne dopušča prostor, izpregovorimo pa v prihodnjih dneh. Za danes naj priobčimo le spored:

1.) A. Dvořák, Koncert a-moll, op. 53 — Allegro ma non troppo — Adagio — Allegro giocoso; all. Johannes Brahms, Koncert D-dur. Allegro — Adagio — Allegro vivace; all. d'Ambrósio: Koncert h-moll. Maestoso — Largo — Allegro con moto; all. P. J. Čajkovskij: Koncert D-dur op. 35. Allegro moderato. Canzonetta (Andante). Finale (Vivacissimo).

2.) F. Mendelssohn: Introdukcija in fuga s koralom E-moll.

3.) J. S. Bach (1685—1750): Sonata III. A-moll. Grave. — Fuga. — Andante. — Allegro.

4.) a) Ant. Dvořák: Slovanski ples št. 7; b) Jar. Kocian: Lullaby. (Uspavanka); — c) Smetana-Ondříček: „Skočna“ iz opere „Prodaná nevěsta“.

5.) a) Vitezslav Novak: Sere-nada. b) Josef Suk: V hrepenenju. c) Smetana: Polka Fis dar.

6.) Paganini: Ples čarovnic.

Točko 1., 3., 5. in 6. izvaja g. Kocian, točko 2. in 5. M. Eisner.

Cene k Kocianovemu koncertu: Lože po K 20.—, Sedeži (z vstopnino vred) v prtiličju: od I.—V. vrste po K 3.—, od VI.—XV. vrste po K 2.—, Sedeži na galeriji K 2.50. Stojlišče v prtiličju po K 1.—, na galeriji po K —60.

Predprodaja vstopnic pri vratarici „Nar. doma“ od danes naprej.

Nemška križarka „Goeben“, ki je zasidrana pred tržaškimi pristaniščem, spada med najmoderneje nemške vojne ladje. Dolga je 186 metrov, široka pa 29 in je na njej 1080 oseb moštva. Vozl s hitrostjo 29 milj na uro in ima na krovu 34 topov, med njimi 10 največjega kalibra. Danes si more občinstvo ogledati ladjo in sicer do 5 popoldne. Ob 6 odplove ladja izpred Trsta.

Vinogradnike opozarjamo na razpis natečaja dobave vina za primorske jetošnice v uradnem „Osservatore“ šte. 243 in 244.

Tržaška mala kronika.

Trst, 23. oktobra.

V zadoščenje. V izdanju od 5. septembra smo priobčili pod naslovom „Velika tatvina na pošti“, da se je v skladišču telefonskih predmetov zgodila velika tatvina, in da je bil — kakor osumljen — aretiran skladiščnik Ivan Siccara. Danes pa nam je ta gospod predložil obvestilo državnega pravdnistva dno 22. oktobra 1913 št. Vr. XII 1523/13, da je odstopilo od vsakega nadaljnjega postopanja, ker je preiskava ugotovila, da ni nobenega vzroka.

Toliko v zadoščenje.

Porod zatajila. Danes ponoči nekako ob 2.30 je 23letna dekla v hotelu Excelsior, Jospina Pančar, rodila iz Ljubljane, porodila na stranišču dekla, in sicer mrtvega, kakor zatrjuje ona. Trupce je zavila v cunje in je skrila v nekem zaboju med omanim perilom. Nekdo pa je moral opaziti vso stvar in je ogradil Pančurjevo policiji, ki je nemudoma uvela preiskavo in zaslišala Pančurjevo. Ta je iz početka tajila, potem pa priznala, da je porodila mrtvega otroka in ga skrila, ker se je sramovala ljudi. Mrtvo trupce so prepejali v mrtvašnico k Sv. Justu, Pančurjevo pa so odpeljali kot aretiranko v porodnišnico.

Sod vina ukradel. Primarij dr. Massopust je naročil, naj mu pripelje sluga Mizzanove lekarne sodček novega vina na njegov dom v ul. Ugo Foscolo št. 2. Sluga je naložil sodček na voz in odšel z njim. Ko je prišel pred omenjeno hišo, je pustil voz z vinom pred vrati in šel vprašat v hišo, v katerem nadstropju stanuje dr. Massopust. Ko pa je prišel zopet na ulico, ni bilo ne vozila ne sodčka. Naznanil je takoj

stvar policiji, ki je zajela tatu, ko je popolnoma hladnokrvno peljal voz z sodčkom po ul. Tesa. Seveda so prebrisanega tika, ki bi si bil na tako poceni način rad privoščil novine, vteknili v luknjo. Bil pa je to 48letni krošnjar Karel Bessek, stanujoč v ul. Riborgo št. 35.

Ponesrečeni vlom. Danes ponoči je stražnik, ki je patroliral po ul. Chiozza začul v tamošnji trafiki šum, ki se mu je zdel zelo sumljiv. Obvestil je hitro verdelski komisarijat, naker je policija zastražila vse obližje. Vlomilci so opazili, da ne morejo skozi vrata na ulico in so pobegnili. Policija pa je tudi našla drugo pot, namreč skozi sosednjo hišo v ul. Gelsi, odkoder so tudi tatovi vdrl v hišo v ul. Chiozza. Tatovi so bili zajeti od vseh strani in so zlezli preko zida na dvorišče in od tam pa na streho hiše št. 15 v ul. Chiozza, kjer so mislili, da se bodo mogli skriti v podstrešju. Toda tudi tu jim ni bila sreča mila, kajti namesto v podstrešje, so vdrl v stanovanje nekega strojnika Karla Jeriča, kjer jih je končno zajela policija. Bili so trije. Policijski nadoficijal Gulin, ki je vodil zasledovanje, je dal odvesti vse tri in tudi Jeriča na komisarijat. Tam se je izkazalo, da so oni vsi trije Cuchlati Gillo, Clascutti Umberto in Delfabro Rolando, znani zlikovci, ki so bili že vsi obsojeni radi tatvine. Seveda so bili vsi „nedolžni“ in niso imeli niti najmanjšega namena, da bi bili kaj ukradeni. V resnici nedolžen pa je Jerič, ki ga je policija tudi takoj izpustila, dočim pa je one tri tike obdržala v varni kletki.

Tatvine. Aretiran je bil 34letni Henrik Pipan, iz Komna, stanujoč pri Sv. M. Magd. Zg. št. 336, češ da je ukradel na obrežju Grumula tri svežnje praznih vreč, vredne 75 K.

— Marjan Raffaele, star 30 let, iz Barila, stanujoč v ul. Majolica št. 5, je bil aretiran, ker je ukradel na Lloydovem parniku „Africa“ zabojček čaja.

Aretiran je bil na brzojavno zahtevo okrajnega sodišča v Kanalu trgovski potnik Gino Likar. Kaj je dalo povod aretaciji, ni znano.

Utonil je. Na parniku „Nimrod“ je bil uslužben 19letni Angel Zennaro iz Chloggie. Predsinočnjim se ga je mladenič nekoliko preveč napil in je padel z ladje v morje ter utonil. Trupla še niso našli.

Slovensko gledališče

v Trstu.

„LOGARJEVA KRISTA“.

Opereta v treh dejanjih. Spisal B. Buchbinder. Uglasbil J. Jarno.

Nekaj mehkega, pristranskega, millega je ta „Logarjeva Krista“ napram onemu blesku, hrupu in razposajenemu vrisku, ki smo ga navajali v Leharjevih operetih, in nekaj tako domačega, toplega napram najnemogočnejšim snovem, ki so jih obdelavali starejši operetni skladatelji. Glasba lahna, kakor je lahna sapica, ki veje v večernem mraku preko gozdnih vrhov tam, kjer daleč od velkomestnega hrupa vzcvetava prva ljubav logarjeve Kriste, a od tam preko meje prihaja veseli spev njenega ljubimca, žarkega Földessyja, in po tožnomli pogorski narodni pesmi posneta glasba prehaja v ognjevit ogrski čardaš. Druge pa, na cesarskem Dunaju, domovini Lannerjevih in Straussovih valčkov, tam pa zavalovi v zibajočem se tričetrtinskem taktu, dokler končno ne zmaga ljubezen in žajo ogrskega ljubimca čardaš. Resnica je, da glasbene vrednosti kot take opereta nima bog zna kake, toda prijetna, ljubezniva je ta glasba, in uspeh jej je pri občinstvu zagotovljen ob kolikoli dobri izvedbi.

S snočnjo uprizoritvijo „Logarjeve Kriste“ smemo biti v splošnem prav zadovoljni. Čutila se je tupatam kaka negotovost, začetni moški zbor se je čul zelo slabo in tudi mešani zbor ni prišel prav do veljave; in nekako mitnilo se je kazalo skoraj skozi celo prvo dejanje, pri čemur pa prav posebej izvemamo izbornu uspeš prizer kontesa Jospina—Földessy. Pravo razpoloženje je zavladalo šele proti koncu prvega dejanja in potem tudi potrajalo do konca.

Gospica Plitzeva se je v subretni ulogi Kriste uvela prav dobro na našem odru. Motilo jo je sicer nekoliko nedovoljno poznavanje našega jezika, toda premago-

Kakor spremenjen se počuti vsakdo, ki je trpel na zapeki, in je vsled uporabljanja Saxlechnerjeve kisle vode HUNYADI JANOS uravnal prebavljanje. Z novim stanjem života, gre potem duševna čilost in gibčnost roko v roki. Glavobol, slabo razpoloženje, izbruhi jeze, ki so povzročili toliko zla, so za vedno odstranjeni in izognjeni. Zapeko treba raditega vedno zdraviti. V lastnem interesu naj vsakdo, ki je nagnjen k zapeki — in v našem stoletju kdo ne trpi vsled vednega sedenja na tej bolezn — rabi kisló vodo HUNYADI JANOS.

POHISTVO **SOLIDNO : in : ELEGANTNO**
PO ZMERNIM CENAM
RAFAELE ITALIA
TRST - VIA MASCANTON - TRST

Mnenje gosp. dra. S. Weiss-a,

ravnatelja nižjeavstrijske deželne norišnice v Klosterneuburgu.

Gosp. J. SERRAVALLO

Trst.

Že dolgo časa rabim Vaše ŽELEZNATO KINA-VINO SERRAVALLO (Vino di Chlna Ferruginoso Serravallo) bodi za bolnike ali pa privatno in na podlagi izkušenj lahko potrdim, da se je izpolnilo vse, kar sem pričakoval od tega vina.

Železnato Kina-Vino Serravallo je izvrstno kreplilo v slačaju malokrvnosti onemoglosti, slabega prebavljanja in slabega teka. Uporabljal ga bom zatorej v takih slučajih in priporočal.

KLOSTERNEUBURG, 21. maja 1907.

Dr. S. WEISS.

„BERSON“

Gumi-podpetnik

nosi vsakdo, ki
da na eleganco
in prijetno hojo.

Berson-Werke
Dunaj VI.

Gumi-podpetnik

nosi vsakdo, ki
da na eleganco
in prijetno hojo.

Berson-Werke
Dunaj VI.

IVO KROŠEL, Trst, ul. delle Poste 5.

(naslednik M. SALARINI)

„Alla città di Londra“

Velika zaloga izgotovljenih oblek

navadne in najfinejše, za gospode in dečke. Zimske obleke, površniki in suknje. Moerna avtorizovana lastna krojačnica izvršuje eleganten in moderen kroj po nizkih cenah.

Pekarna in slaščičarna Onorato Furlani

Trst, ulica della Guardia 24.

Podružnica Vojaški trg (Piazza della Caserma) 4

Kruh večkrat na dan svež, različne moke, vse vrste biaskotov ter prodaja raznih vin in likerjev v steklenicah.

Gostilna N. D. O.

na vogalu ul. Carradori-Ghega

Je pod novim vodstvom g. JOSIPA ŽIGONA popolnoma preurejena in preskrbljena s plačo najrazličnejših vrst ter s izborno kuhinjo za tople in mrzle jedi. Sprejema abonement na hrano in preskrbuje prenočišča. — Tuzemski in inozemski častniki na razpolago.

Za cenjen obisk se najtopleje priporoča

JOSIP ŽIGON, poslovođa.

Napredek vede!

Najenergičnejše in gotovo se zdravi sifilis s svetovnim sredstvom

== IORUBIN CASILE ==

Stotine zdravniških potrdil potrjuje, da se uretralna zoženja, prostatitis, uretritis in meh. katarji korenito ozdravijo s konfeti Casile

N. Casile.

Konfeti Casile urejajo uriniranje, ne da bi bilo treba rabiti zelo nevarnih cevč (killinge), popolnoma odpravljajo in ublažujejo pečenje in pogosto uriniranje; odini korenito ozdravijo uretralna zoženja (prostatitis, uretritis, cistitis, mehurne katarje, kamen, nesposobnost za zadrževanje urina, sluzaste tokove itd. — Skatija konfetijev Casile K 4.—.

Iorubin Casile, najboljši protisifilicni in poživljajoči křičstveno sredstvo, ki se uporablja s uspehom proti sifilisu, anemiji, impotenci, kostoboli, ishisi, vnetju sluz, polnim medezem, izgubi semena, polucijam, spermatoroi, steriliteti, neurasteniji, energični razkrojvalci urinske kisline itd. — Steklenica Iorubina Casile K 3.50.

Vbrizganec Casile zdravi beli tok, akutne in kronične katarje, vaginitis, uretritis, endometritis, vnetje in izpad maternice itd. — Steklenica vbrizganca Casile K 3.50.

Kdor želi večjih pojasnil, tiskovin itd. naj naslovi dopis na lekarno Lloyd in g. Casile Trst, ki poda odgovor s obratno pošto zastoj in s vsi rezervno. Priznani medicinski izdelki CASILE se prodajajo v vseh akreditiranih lekarnah. — Zaloga v Trstu: Lekarna Lloyd, V. Orologio 1.

Vsem : gospodinjam
toplo priporočamo

KOLINSKO CIKORIJO

edino pristni, po kakovosti nedosegljivi slovenski izdelek.

v korist družbi sv.
Cirila in Metoda

vala je ta nedostatek še dosti lahko in upamo, da ga v kratkem premaga popolnoma. Njen glas je dobro izločen srednji sopran, dosti prožen in pevka zna primerno razpolagati žnjim. Ni ravno močan, a za nje oder zadovoljiv. Ulogo Kriste je pela s polnim umevanjem, prav dobro, in če omenjamo posamezne točke, gre prva hvala oni prošnji na cesarja: „Moj cesar, moj cesar,“ ki jo je podala res izrazito in z občutkom. Gospica Pilzova je dobra igralka in dobra plesalka. Občinstvo jo je sprejelo simpatično in ob koncu drugega dejanja jej je bil izročen lep šopek cvetja.

Ulogo Földessyja je g. Dura pel in igral prav dobro. Omenili smo že izborni uspehi nastop s kontoso Jospino (g. ca. Lepuševa), a tudi sicer prav radi priznamo, da nam je ugajal vseskozi. Földessyjeva partija se drži precej v srednji legi, in tu razpolaga g. Dura s prav čednim glasovnim materialom s precej baritonsko barvo, in zato mu je uloga uspevala prav dobro. Vsekakor pa je tudi višino zmagoval z lahkejo. Maska je bila izborna. V splošnem torej res hvalevredno izvedena uloga.

G. ca. Fritzovala je bila prav ljubka ciganska Minka. Njena nastopna pesem z zborom je bila prav lepa in nastop v drugem dejanju prav tako.

Pri g. ca. Lepuševi moramo zabeležiti zopet znaten napredek i v petju i v igri, na katerem jej smemo le čestitati. Glas se jej je ustalil in dobiva poseben kovinski zvenek, a v igri se kaže samozavest rutinirane igralka. Omenimo naj tu še posebej duet z Minko v drugem dejanju, ki mu gre vse priznanje.

Krojača Walperla je podal g. Dragutinovič s prav primerno komiko. Prizor s Kristo v drugem dejanju se je prav posebno posrečil in vzbujal mnogo smeha. Pl. Leoben g. Daneša je bil v ostalem prav dober, le petja je bilo slišati zelo malo. Izbori cesar Jožef je bil g. Toplak in znaka i v igri i maski g. Dragutinovičeva v ulogo dvorne dame baronese Othengrassen. Dobro je zadel logarja Langeja (g. Boleslavski). Manjše uloge grafa Sternfelda (g. Kovačič), grof Kolonitzky (g. Golob), pl. Reutern (g. Bratuš) so bile izvedene primerno.

Ženski zbor je bil zlasti v drugem dejanju prav dober, moškemu pa je očividno manjkalo moči; skupni zbori final, so bili dobri.

Orkester naj bi bil precej diskreten.

Inszenacija je bila prav čedna, kostimi res lepi. Pripomnimo naj le, da h rokoko ne gredo rdeče ali črne nogavice. Prav tako je tudi treba pri ciganskih kostimih enakovernosti. Ansambliki nastopi so bili aranžirani skrbno. — Odstopi dvornih dam v drugem dejanju bi želeli nekoliko lahkejši.

Kakor smo že rekli, smemo biti s prvo letošnjo operetno predstavo prav zadovoljni in smo prepričani, da nam poda ponovitev „Logarjeva Krista“, ko se ogledajo malenkostni nedostaki premijere, ves oni užitek, ki ga more podati dobro uprizorjena ta ljubka opereta.

V nedeljo zvečer točno ob 8 se prvič ponovi krasna Jaraova opereta

„LOGARJEVA KRISTA“, ki je snoči ob ob svoji premijeri imela lepi moralni uspeh.

Vstopnice in sedeži so v razprodaji pri dnevnih gledališki blagajni v „Narodnem domu“ (glavni vhod).

Društvene vesti.

Novo društvo. Namestništvo je vzelo naznanje pravila novega društva „Podružnica Narodne Delavske Organizacije“ s sedežem v Gabrovici na Krasu.

Hrvatsko društvo „Strossmayer“ u Trstu, pozivlje gg. članove i prijatelje našeg društva na izvanredno važan sastanak, koji će se obdržavati 25. o. m. (subota) u 9 sati na večer, ulica Lavotolo br. 1, 1. kat. (na hotelom „Europa“). Molim gg. članove, da se svi ovome pozivu bezuvjetno odazovu. Odbor.

Akad. društvo „Slovenija na Dunaju“ javlja, da se predavanje g. dr. Iv. Prijatelja: „Osemdeseta leta v slovenski kulturni zgodovini“ nadaljuje v soboto, 25. t. m. ob 8. zvečer v društvenih prostorih VIII. Langesasse 50/1.

Kolesarska dirka za „III. jugoslovansko prvenstvo 1913“, ki jo priredi tržaški kol. društvo „Balkan“ prihodnje nedelje dne 26. t. m. na progi Prosek—Tržič—Krmč. Medela—Zagrad—Tržič—Prosek km 100. Veliko zanimanje je za to dirko, ker so se vpisali vsi najboljši slovanski kolesarji iz Zagrebe, Splita, Gorice, Ljubljane in Trsta. Dirka se bo vršila ob vsakem vremenu in sicer bo odhod ob 10.30 dop. s Proseka, kjer jih pozdravi proseška godba. Ob 1.30 se bo pričakovalo zmagovalca na cilju z godbo. Maksimalni čas se zaključuje 1 uro za zmagovalčevim prihodom. Po končani dirki so bo vršila razdelitev nagrad in kon-

cert, za tem prosta zabava in ples v prostorih g. Starca na Proseku.

Nar. delavska organizacija.

Zidarska skupina NDO sklicuje za danes ob 5.30 popoldne društveni shod v društveni dvorani NDO, ul. Sv. Frančiška št. 2.

Podružnica NDO v Šklednju. V soboto ob 7 zvečer shod v „Gosp. društvu“ v Šklednju.

Slovensko delavstvo v Trstu! Za nedeljo, 26. oktobra, ob 10 popoldne sklicuje deželni izvrševalni odbor NDO javen shod v društveni dvorani, ul. sv. Frančiška št. 2. — Shod je velike važnosti, ker se bo na njem govorilo o brezposelnosti slovenskega delavstva v Trstu in o drugih važnih zadevah. Potrebno je zato, da se ga udeležijo slovensko delavstvo v ogromnem številu. Najti moramo izhod iz teh obupnih in nevdružljivih razmer. Tovarilji! Agitirajte za mnogobrojno udeležbo!

V nedeljo priredi NDO i. damski plesni venček v društveni dvorani, ul. sv. Frančiška št. 2. Začetek ob 4 popoldne.

Vesti iz Goriške.

Predavanja s skloptičnimi slikami o VI. slovenskem zletu v Pragi. Prvo predavanje je bilo v torek. Obiskano je bilo slabo. Drugo predavanje se je vršilo sinoči. Predaval je dr. Drago Marušič.

Na cesti je umrl v Gorici nadspevnik južne železnice Avgust Perat. Mož je bil jetičen. Udarila se mu je kri iz ust, padel je in kmalu umrl. Vsaka pomoč je bila zaman. Njegova žena je tudi umrla za jetiko.

Podporni zalog Simon Gregorič za uboge učence slovenske državne gimnazije v Gorici. Tako se imenuje novo društvo, ki bo imelo svoj ustanovni občni zbor dne 26. t. m. „pri Jeleni“.

O zgodovinskem pomenu balkanskih vojen bo predaval v soboto v Gorici dr. Fran. Ilesič. Zanimanje za to predavanje je jako veliko. Zato je pričakovati najobilnejše udeležbe.

Druge slovenske dežele.

„Gledališko društvo“ na Jesenicah uprizori v nedeljo, dne 26. t. m., ob 1/8 zvečer v dvorani pri „Jeleni“ na Savi veliko detektivsko burko „Olimpijske igre“. Kdor se hoče od srca nasmejati, ta naj ne zamudi te velike burke, ki se je igrala že na vseh večjih odrih z velikim uspehom.

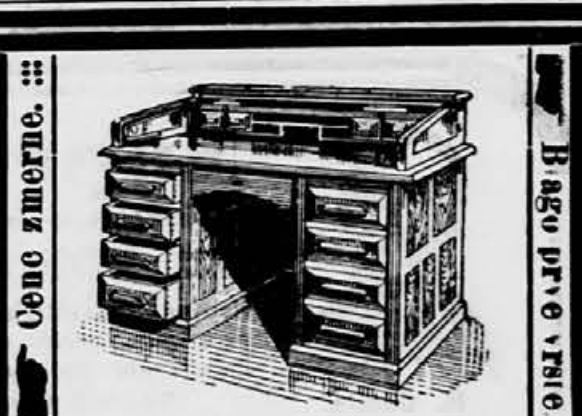
DAROV.

— Za Ciril-Metodovo podružnico pri Sv. M. M. spodnji je bilo dvignjeno iz nabiralnikov: gostilna Čač K 5-14, gostilna Nar. doma K 3, Gospodarsko društvo na na Kolonkovcu K 1892 Skupno K 2706.

— V počaščenje spomina blagopokojnega g. dvornega svetnika M. A. Ternovca je poslal g. Karel Šlikovič za podružnico CMD v Dekanih K 5—. Denar hrani uprava. G. Viljem Maroli daruje v isti namen CMD K 5—. Denar je naložen v T. O. Z.

— V počaščenje spomina prijatelja g. dvornega svetnika Matevža Ternovca, daruje g. prof. Tinče Pregelj, pri Sv. Luciji ob Soči, „Družbi sv. Cirila in Metoda“ K 50—. Denar hrani uprava.

— O Za CM podružnico v Bazovici so darovali o priliki razdruženja zadruge opravičenih posestnikov v Padričah nabrali Padričarji K 4-12. — Ker je ga. Gorkičeva spisala vlogu And. Preselnu, daroval isti K 2—. Ant. Grgič iz Padrič št. 55 za neko uslugo K 1—.

TOVARNIŠKA ZALOGA vsakovrstne moderne ameri-kanske pisarniške opreme.

Moderni pisarniške potrebšline. — PEČATI, NAPISI. — Blagajne varne proti vplomu in požaru (Wiese - Dunn). Električne varnostne ročne železne blagajne „Viper“ popolna varnost proti tatvinam itd. itd. Ceniki in troškovni preračuni franco in brezplačno

F. J. JERŠE, TRST

Razstava in pisarna VIA NUOVA št. 15. Mezanja: Interurb. telefon 23-77. Mezanja: Skladšče: Via Gioachino Rossini št. 30.

Priporočam se slavnemu občinstvu trgovina jestvin Vekoslav Plesničarja ulica Giulia št. 29. Postrežba točna in solidna.

MALI OGLASI

MALI OGLASI se računajo po 4 v. beseda. Manjše tiskane besede enkrat v. Najmanjša priloga 40 v. Plača se takoj izročiti obroču.

V nedeljo priredi NDO PRVI DAMSKI PLESNI VENČEK v društveni dvorani, ulica Sv. Frančiška št. 2. — Začetek ob 4. uri popoldne. 2456

Izgubila se je psica. V tržaški okoliščini izgubila psica s kratko dlako, rujava barve, z belo liso na prsih. Okrog vrata je nosila ovrtnico s imenom lastnika. Kdor jo pripelje v Hotel Luxa na Proseku, ali v Trst v ulico S. Caterina 3, dobi lepo nagrado. 2455

Germek Gabrijel ulica Belvedere št. 22, priporočam slavnemu občinstvu svojo čevljarnico. Izvraja tudi vsakovrstna dela. 2454

Odda se takoj stanovanje (soba in kuhinja) za 13 K. Scala Santa 345. 2442

Pozor! Dne 25. oktobra se odpre v Rojanu pri cerkvi, Piazza Tra Rivi št. 1 osemica vipavskega belega najboljšega vina. Cena na drobno 80 vin., za družino 72 vin., na d. belo po 56 vin., nadalje po dogovoru. Za obilno udeležbo se priporočam vsem meščanom, K. ante J. Josef. 2449

500 kron išče takoj gospa, katera ponuja dobro garancijo. Prijazne ponudbe pod „A. K. št. 2450“ na Inzeratni oddelček Edilosti. 2450

Večjo množino svežega mleka ima za oddati Mlekarna Radobova vas, Dolenjako. 2462

Orkestron za plesne komade se proda za K 250. Redka prilika. — Ulica Fornace št. 2, Trst. 2307

Ljudska kuhinja ulica Farneto št. 10. Vsek dan juha, ribe, prečišče mero, klobase, testenine, fižol, ječmen, koruza, riž, kakor tudi polenta z izbrano omako. Točna postrežba. Odprto ob nedeljah in praznikih ves dan. 2438

Meblirana soba s hrano ali brez iste se odda takoj. Via Commerciale 9, pritličje, vrata 32. 2171

Kupujem cunje in kosti. Trst, Via dell'Olmo št. 4. 2218

Rudarje išče rudnik „Adrija“ v Britofu pri Divači. 2426

Fotograf Antona Jerkiča naslov: Trst, ul. delle Poste 10; Gorica, Gosposka ulica 7. 4444

Meblirana soba se odda takoj v ulici Commerciale št. 9, II. nadst., desno. 2517

Pisalni stroji novega sistema, novi, se prodajo po K 150—350 valed likvidacije. — Rossi, ulica Ponte della Fabbra 2, I. desno. 2272

In že zopet slovenska žganjarska in zaloga vsakovrstnih likerjev v Trstu, Campo S. Giacomo št. 17. Razpošila likerje od 5 litrov naprej poštino prosto, po konkurenčnih cenah. Slavnemu občinstvu se toplo priporočata, kakor tudi priporočata svojo trgovino jestvin na Opčinah. Brata SOSIO. 2355

Naznanjam cenjenemu občinstvu, da sem odprl v Trstu, ulica Campo San Giacomo št. 18, (na vogalu ulice del Pozzo)

Podružnico trgovine jestvin

in kolonijalnega blaga.

Priporočam se za obilen obisk in beležim z velespoštovanjem Vekoslav Stepančič.

Brveo in frizer za dame

And. Rojic, Trst

Via Acquedotto 20.

Priporočam se gospodom za dobro in higijenično postrežbo.

Damam se priporočam za moderno friziranje, glavo-pranje, barvanje i. t. d.

Vsakovrstna lasna dela se izvršujejo dobro in točno.

Novo pogrebno podjetje, Trst

(vogal Piazza Goldoni) - CORSO 47 - (TELEFON št. 14-02.)

Prevoz mrličev na vse kraje

Zastopstvo s prodajo pogrebnih predmetov: J. MRZEK, Opoline št. 170; T. VITEZ v Nabrožini na trgu pri cerkvi; A. JAMSEK, pri Orehu (Noghere); F. BRNETIO v Šklednju. Zaloga pristnih voščenih sveč lastnega izdelka.

Podjetje bogato preskrbljeno z najnovejšo opremo. Vozovi za veličastne sprevede z bogato opremo in od najenostavnejših do najbolj luksurjuznih. Krasna izbira vencev iz umetnega, cvetja, biserov, kovine in porcelana, krste iz kovine in raznovrstne iz lesa, pajčolan obleke, obuvale itd. — Za poročence, birmance in druge svečanosti bogata izbira raznovrstnih, vencev in cvetlic veščenih in barvanih. — Vsi predmeti so stalno na razpolago. Stalne cene brez konkurence postrežba točna. Nočna naročila se sprejemajo v lastnih prostorih zaloge podjetja ul. Tesa št. 31. telefon 1402. Družabnik in upravitelj M. ŠTIBILJ

MESNICA

TOMAŽ ZADNIK TRST

TELEFON št. 16-08.

trg Sv. Ivana št. 6. — Prodaja meso iz lastne klavnice na debelo in drobno. Na drobno goveje: sprednji deli po K 1-44 in 1-60. Zadnji deli po K 1-76 in 1-92. Na debelo po dogovoru. — Mesnica je vedno dobro preskrbljena s teletino prve vrste, kakor tudi perutnino. Za mnogobrojen obisk se uljudno priporočam. **Tomaž Zadnik.**

NOVI : MODERNI SALON-CINE

v Rojanu

Danes

Veleinteresanten program.

Seno, krompir, jabolka, furlanska vina

In druge poljske pridelke na debelo dobavlja tordka

J. Kovačič & Co.

St. Peter na Krasu.

Trst -- kopelj Grljan-Miramar

Salonski parnik „Volosca“

(za 400 oseb)

Odhod vsak dan s pomola Sv. Karla

ob 9.15 predp., 2.45, ob nedeljah in praznikih razven tega še ob 9.15 predp., 2.30 in 4.15 popol.

CENE:

Vožnja tja in nazaj K 1-— „ „ „ kopeljo vred 1-30. „ „ „ za otroke 1-— Samo ena vožnja —60. „ „ „ za otroke —30. Za abonente znižane cene.

Alla Città di Solingen

Vittorio e Erminio Zandegiacomo

Trst, ul. Ponterosso 4 (hiša Mordò).

Velika izbira nožičev, škarij, brivnih britev, brivnih aparatov vseh sistemov, aparati za lasé, predmeti za manecure, kuhinjski noži i. t. d.

Lastna delavnica brusarja CORSO št. 3.

Lovre Bulić

priporočam svojo

gostilno „Brioni“

(„Trattoria Brioni“) z vrtno, pripravnim za sestanke in zabavne prireditve.

Trst, via dell'Istria št. 16 (v bližini cerkve sv. Jakoba).

Točijo se prvovrstna dalmatinska vina iz Omiša, črno, belo in opolo. Pivo „Adrija“, pelinkovac in marsala ter domača kuhinja in mrzla jedila. Gostilna: via del Rivo št. 9 s prodajo gorinavedenih pijač in mrzlih jedil.

Trgovci, peki! Drože (kvass) iz odlikovane slovenske tovarne drož, so dosegle dosedaj vsepovsod najboljši sloves. Narodnjaki, naročite pri domači tordki, ki vam postreže po konkurenčnih cenah. — Priporočam J. J. SUBAN, Trst, G. Vassari 18